

טקטית רוצה אני להצהיר מראש, שאני בעד שתי דרכים בלבד של בקרה-טקטית: — „תחת פיקוד“ ו„בסיוע“.

איני מתנכח על התיאוריה, שיכולה להיות יפה, אלא על המציאות בשדה-הקרב, כשמפקד בא לכלל החלטה שעליו להעביר את הבקרה של כלי נשק ליחידות-משנה, ועליו להחליט בין „תחת פיקוד“ ו„סיוע ישיר“, למשל. לטענתך, שבמקרה של סיוע ישיר מפקד היחידה המסתייעת אינו צריך לדאוג לאספקת תחמושת ליחידה המסייעת סיוע-ישיר, אין כל בסיס. הן יודע אתה בדיוק כמוני, שיחידות הנשק המסייע בנויות כך, שממילא הן מבצעות את אספקת תחמושתן בעצמן, גם אם דרך הבקרה הטקטית היא „תחת פיקוד“ או „בסיוע-ישיר“.

דרך הבקרה הטקטית של סיוע-ישיר — אומר אתה — אין בו כדי להוסיף על העומס שעל מפקד היחידה המסתייעת. אפשר שלהלכה אתה צודק, אולם למעשה אין כל הבדל בין שניהם: — כי המפקד שולט ביחידה המסייעת, כמו בכל יחידה שתחת

פיקודו, וה„נטל“ הזה שאתה גורסו — אינו קיים כל עיקר, הלכה למעשה.

אתה יוצא מתוך הנחה שבין אם הנשק המסייע הוא „תחת-פיקוד“ או „בסיוע-ישיר“, — הרי המלה האחרונה לגבי התאמת תכנית האש שלו לתכנית התנועה היא למפקד היחידה המסתייעת; על-שום מה, איפוא, להבדיל בין „סיוע-ישיר“ ו„תחת-פיקוד“? כל זמן שמפקדים יחונכו בפועל לראות במפקד-הנשק המסייע איש שיש להנציץ בו — איני רואה כל הבדל בין „סיוע-ישיר“ ו„תחת-פיקוד“.

כל מה שרציתי להסביר לך הוא, שההבדל התיאורי רטי הקיים שבין „תחת פיקוד“ ו„סיוע-ישיר“, נשען למעשה על כרעית-תרנגולת, שעה שעסקינן בשדה הקרב. והואיל ודרכי הבקרה-הטקטית של כל נשק מסייע נועדו להביא לידי בהירות, פשטות וגמישות, הריני גורס שתי דרכים בלבד של בקרה-טקטית — „תחת פיקוד“ ו„בסיוע“ — והריני ממליץ גם בפניך לנהוג כך.

„לוחם“

לויט. קולי. ד. מ. תומקיס

מערך-הגנה במדרון אחורי

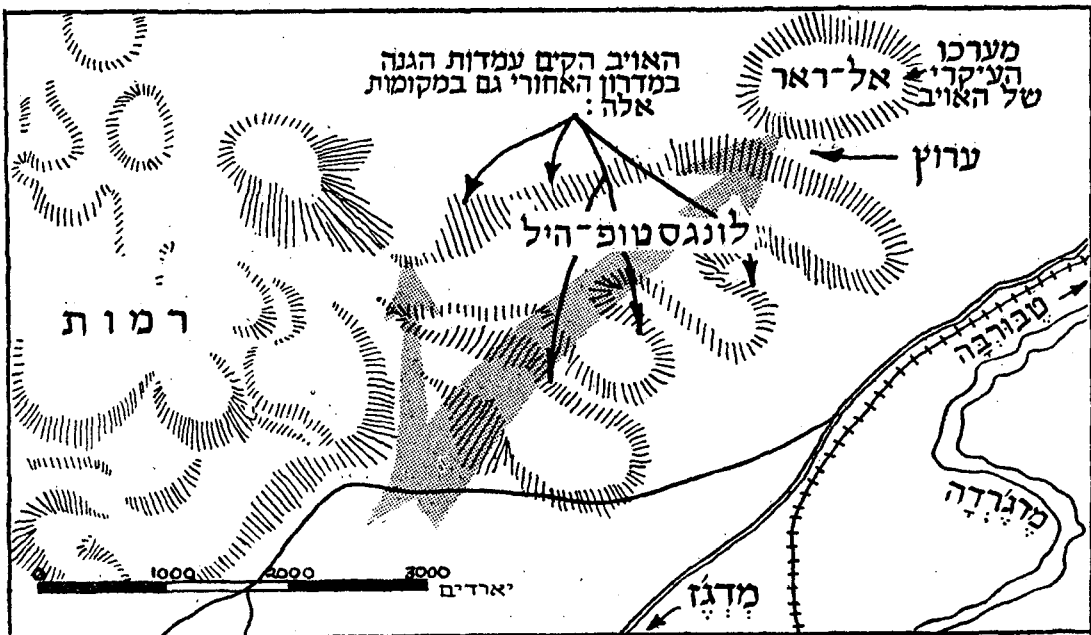
את זה; והבשורה הגיעה דרך ה„צינורות הנאותים“ כי גדוד של ה„קולד-סטרים גארדס“ יתפוש את „לונגסטופ היל“ ללא שהיות יתרות, שכן ידרש למשימה אחרת מיד לאחר מכן.

התכנית היתה פשוטה בתכלית. גדוד הקולדסטרים יתפוס את „לונגסטופ-היל“ אור ל-23 בדצמבר. משימים מלאכתו זו — יוחלף הגדוד בטרם שחר ע"י גדוד מתוך אגד-קרב אמריקאי. מיד לאחר זאת יוצעו ה„קולדסטרים“ 20 ק"מ לעבר העורף, על מנת להתקין עצמם לקראת השתתפות במבצע שנועד לפי התכנית לאחר שילכד ה„לונגסטופ היל“.

עד כמה שניתן היה לראות בעין ובמידה שהורו זאת המפות הצרפתיות — היתה גבעת לונגסטופ בליטה מבודדת ותקינה בצורתה, כ־2 מיל ארכה והיא מתרוממת עד לגובה של 800 רגל, כשהיא מופרדת מהרמות שבמערב ע"י אוכף נמוך, ומהרמות שמצפון — ע"י מה שדומה היה למכתש. (ראה תרשים 1). אך מה שלא היה ידוע הוא שלונגסטופ-היל היתה למעשה בליטה כפולה: החלק שאותו הראו המפות, ואשר נראה גם מעמדותינו נקרא בשם ג'בל-אל-אחמר; אך בסמוך לקצה הצפון-

במהלך מסע-המלחמה של בעליה-הברית בצפון-אפריקה הצרפתית, כשהארמיה הראשונה הבריטית פתחה בנסיון להתקדמות כללית מאלג'יריה אל תוך צפונה של תוניסיה (בשיתוף פעולה עם הקורפוס ה-5 האמריקאי) — נתקל מסע ההתקדמות, לאורך בקעתו של הנהר מדג'ירדה לעבר תוניס הבירה בהתנגדות עיקשת של יחידות גרמניות אשר שוגרו באורח דחוף לתוניסיה ונאחזו בעמדות טקטיות מתאימות בארץ הגבעות אשר מעברי הבקעה. בין הקרבות אשר נתחוללו אז — נודע במיוחד הקרב שהתנהל על „גבעת החניה-הארוכה“ (בלע"ז: Long Stop Hill) אשר מצפונה של בקעת מדג'ירדה, — גבעה אשר הערבים קראו ג'בל-אל-אחמר („ההר-האדום“). גובהה של הגבעה לא היה אלא 800 רגל בלבד, ומתחילה לא נראה שום דבר מיוחד או חשוב ביותר אשר יציין את „הגבעה“; גבעה זו (או, ביתר דיוק, רכס הגבעות) אשר כדברי בעל הרשימה שלהלן, לא היתה אלא „דבשת על-פני שטח האדמה, אשר לכל היותר ניתן לכנותה בליטה בעלת ערך בגזרת פעולתו של הרגימנט“ — היא אשר נתגלתה כאחד הגורמים שהאטה, ולבסוף סיכלו, את אותו המסע הראשון לעבר תוניס והקנו לגרמנים את היכולת להחזיק מעמד בתוניסיה במשך עוד למעלה מארבעה חודשים.

מי-שהוא במטה הקורפוס, לאחר שבחן מהורהרות את המפה שלפניו, סימן מסגרת סביב „לונגסטופ היל“, הוסיף חץ רחב המורה אל מרכז המסגרת — והפסק ניתן, הגלגלים החלו מסתובבים ומניעים זה

צילום מס' 1

אולם רק על מנת לגלות שלמעשה לא היה זה כלל הרכס-החולש. העובדה היתה כי ארבעה היה מספרם של בני-הרכסים. שלושת הראשונים היו תפוסים בידי הגרמנים והגנתם היתה קלה יחסית; ואלו הרביעי, זה אשר היה את בליטת אל-רהאר שבקצה הצפוני-מזרחי. הוא שהיה עמדת הקרב הראשית שלהם. במדרונות הקדמיים הוצבו כלי זין אבטומטיים בשעור מספיק בכדי שיהיה על התוקפים לקנות את דרכם במעלה הגבעה תוך קרב, וברגע שנתפס הרכס הראשון נפתחה עליו אש מכל כלי הנשק האויבים אשר ברכס השני. פירושו של דבר — שעל התוקפים היה עתה להתקדם תוך קרב במורד האחורי של הרכס הראשון על מנת להגיע אל מדרונו הקדמי של הרכס השני, וחזור חלילה.

עם דמדומי ערבית של ערב-הג'מולד הצליחה פלגת ההסתערות הקדמית להגיע עד אל ראש הרכס השלישי; והנה מעברו של הערוץ העמוק, גיבשה אליהם גבעת ג'בל-אל-רהאר, אשר עד אז לא חשדו כלל כי גבעה כזו קיימת מעיקרה. הגרמנים ריכוזו את מרבית כוחותיהם במדרון האחורי של גבעה זו, ושם מיקמו את מכונות-היריה למתן אש לוחכנית לעבר כל הרכס. משהגיעו התוקפים אל מעבר קו הרכס הזה — נפלו לאשן הלוחכנית של מכונות-היריה הללו. מיד עם זאת פתח חיל הרגלים הגרמני בהתקפת-נגד עזה מעמדותיו שבמדרון, והתקפתו נכשלה כליל. האבדות היו כבדות מאד — כ-200

מזרחי של אותה גבעה נמצאה בליטה אחרת, נפרדת מהקודמת ומהוה גבעה בפני עצמה אשר כונתה בפי תושבי הסביבה ג'בל-אל-רהאר — והיא לא סומנה במפות ואף לא ניתן היה להבחין בה מהקרקע מעבר הכוחות התוקפים.

לראשונה התקדם הכל כשורה. לאחר הכנה ארטי-לרית במשך 20 דקות פתחו ה"קולדסטרימס" בהתקפה; הלילה היה חשוך ומעונן ואור ירח מועט. כל הפלוגות הגיעו עד אל יעדיהן ללא קושי מיוחד, האמריקאים החליפו את הבריטים בעמדות, והכל נראה יפה וטוב: הצלחנו לתפוס את כל שטח-הרמה החיוני ההוא, או — לפחות — חשבנו כי זאת אשר הצלחנו להשיג; והקולדסטרימס יצאו בדרכם בחזרה לעבר מדג'ז בהתאם לתכנית.

בטרם-שחר החלו התקפות-נגד גרמניות, והלחימה היתה מרה ועקשנית. גשם שוטף הוסיף על מצוקתם של האנשים אשר התאמצו להתחפר בקרקע המסור לעת, תחת אש כבדה של מרגמות ומקלעים בינונים. עם ערב חג המולד, דהיינו ב-24 בדצמבר, מצאי את עצמם הקולדסטרימס מטפסים שוב במעלה המדרונות הקדמיים של לונגסטופ היל, הפעם — כדי לסייע למגיניו של אותו שטח חיוני להחזיק מעמד.

באומץ רב פילסו לעצמם שני הגודרים מתוך קרב את דרך בחזרה במעלה עד פסגת קר-הרכס, זו עמדתם הראשונה שנתפסה בינתיים ע"י הגרמנים —

מהגדוד האמריקאי וכ־200 מהבריטי, ורק משהחזקה לבסוף למקום בריגדת רגלים חדשה לגמרי ניתן להשתלט על לונגסטופ־היל.

מאז אותו חג מולד של 1942, מים רבים זרמו לים הגרמנים הראו הן בצפון אפריקה והן באיטליה תחבולות רבה בניצול אפשרותיה של ההגנה במדרון האחורי.

אנשינו למדו אמנם מהר, אך כמעט תמיד "בדרך הקשה" כשנפגעים תחילה, ולומדים לקח אח"כ. ברם, אין לך שום מסתורין בצורה זו של הגנה. כל הנוגע לעיקריה מצוי בספרי התקנון (כשם שתמיד ניתן למצוא בו את הכל); אלא שבלחץ ההכרח ובמתח המסיבות באימון גייסות בשעת מלחמה, יקרה תמיד כי מדלגים על הדברים ומשכיחים אותם מנילוב. בתקנון שירות־השדה האמריקאי הישן, בפרק "הגנה" סעיף 606 נאמר: "ברם, שיקולים של מסתור יכור לים לעשות לרצויה את הבחירה במדרון האחורי להגנה. בחירה כזו באה בחשבון באם ההחזקה בקו הרכס לפניו אינה הכרחית לתצפית־אש ארטילרית".

יתכן ואנו מתעלמים מקצת מהלקח הטקטי, שעלה ביוקר, של המלחמה שמאחורינו — ויתכן כי לא; אך מכל מקום עובדה היא שהנושא "ההגנה במדרון אחורי" מוזנח כמעט כליל בבתי הספר הצבאים שלנו, וכמעט תמיד אינו בא על ביטוי ונעקף בתרגילי השדה. בתנאים מסוימים מיקומו של "קו ההתנגדות הראשי" במדרון הקדמי, עולה ביוקר רב יותר למגן מאשר לתוקף. דבר זה יהא נכון ביחוד לגבי אותם מצבים בהם יש לתוקף עדיפות בארטילריה או בכלי סיוע־האש הישיר, כגון טנקים ותותח־סער.

בעבר הורגלנו לעדיפות כמעט מכרעת בנושק מסייע ותומך, יחד עם הוצאה בזבזנית של תחמושת לכלים אלה. יתכן ומצב מאושר זה לא יתמיד, ויתכן כי בפעם שניה היתרון באלה יהיה לצד אחר. אולם גם אז, יצליח לעתים קרובות המגד או המ"פ העירני להגן על גבעתו תוך נקיטה באורח ההגנה מהמדרון האחורי.

לו היינו עוסקים כאן בקביעת מערכת כללים פסקניים (דבר אשר אין אנו מתכוונים לו בשום פנים ואופן) אפשר והיינו יכולים לאמר כי במצבים דלהלן חייבים לסמוך על הגנת־המדרון־האחורי:

א. כאשר השליטה על המדרון הקדמי אבודה, או שטרם הושגה.

ב. כאשר מחסור במחפה ובמסתור מאפשר לה לאש־הפגזים האויבת וביחוד — מכלי האש־הישירה, לעשות את המדרון הקדמי לבלתי ניתן להחזקה.

נוסף לכך אפשר לעתים קרובות להשתמש בצורת הגנה זו בהצלחה מתוך תועלת כאשר:

א. יש צורך בהפתעה.
ב. כאשר אין ההחזקה בקו הרכס אשר לפניו בגדר הכרח מוחלט לתצפית ארטילרית.
ג. כאשר המדרון האחורי מאפשר שדות אש טובים יותר מאשר המדרון הקדמי.

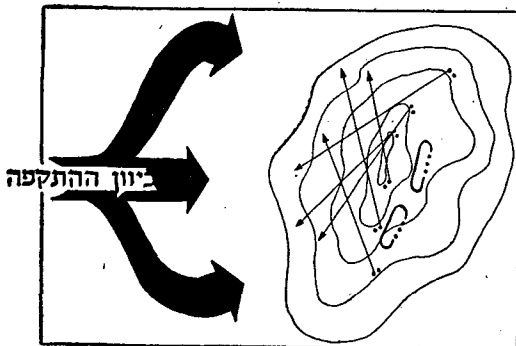
ד. במקרה שתכנית ההגנה הכללית תשובש ע"י השימוש במדרון קדמי המרוחק מדי לעבר האויב. אכן, כל הנקודות הללו — עיקרן מוצא את מקומו בתקנוני השדה השונים ואין בהן כלל משום המקורי־המחדש.

ברם, את הפרטים, כיצד מארגנים מערך של הגנה במדרון אחורי, ואת הנימוקים לפרטים אלה — לא תמיד נמצא בספר־ההדרכה. ההצעות שלהלן מוצגות כאן פתרשים בלבד, תוך ידיעה ברורה שכל מצב טקטי שבמציאות ידרוש את הפתרון הנאות לו.

והרי שלושה סוגים אופייניים של המצבים:

(א) "הגנת־מדרונים".

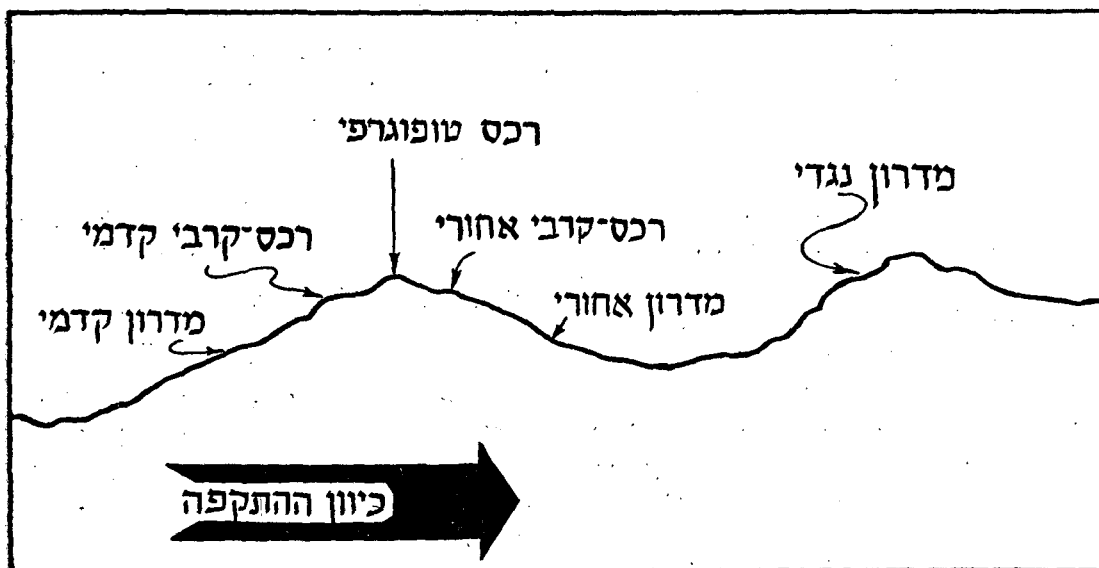
שעה שרצוי לנצל ככל האפשר את שדות האש אשר מעניק לנו המדרון הקדמי, אך באותו זמן להפחית עד למינימום את ההתגלות לאש אויבת

ציור מס' 2

מכוונת־התצפית, אפשר ונארגן את הגבעה כדלקמן: על קו הרכס ה ט ו פ ו י או במקצת קדימה ממנו, מכינים עמדות־אש בשביל כלי זין אבטומטיים ובשביל אותם רובאים אשר ידרשו להבטחתם של הללו. (מערך זה ייקרא "מערך הרכס").

"קבוצות קרב", בדרך כלל בגודל עד לכיתה, תופ־סות עמדות־חץ, אם ניתן הדבר להעשות, בקו הרכס הקרבי הקדמי, במגמה להאיט את התקדמות התוקפים וע"כ לאבטח את הזמן הנדרש לתפיסת מערך הרכס בידי אלה שנועדו להגן עליו.

אש על החוקפים ברגע שהללו מופיעים על קר הרקיע; קו הרכס עצמו צריך שיהיה מכוסה בקוים קבועים של אש חוסמת מכלי זין אבטומטיים היורים מהאגפים.

המחלקות הקדמיות אסור שתהינה קרובות מדי אל הרכס, פן ישטוף האויב את העמדות בטרם יתאפשר להן להנחית אש-מגן. הצלחתן ורוחן של המגן יהיו גדולים ביותר באם יוכל להצמיד באש את התוקף אל הרכס ולמנוע ממנו מלהגביר את עצמו-אשו ע"י קידום כלי-נשקו במורד המדרון. מסתבר, כי שדות-אש ארוכים אינם חשובים להגנה באותה מידה כשם שחשובה היכולת להנחית אל קו הרכס עצמו אש-קטלנית מכל כלי הזין המצויים. צריך שכל אנשי היחידה המגינה יהיו מחר פרים היטב ושכוח ניכר יעמוד הכן להתקפת נגד.

התקפת-נגד מידית ונמרצת אשר תכליתה לרכוש מחדש את השטח האבוד הנה בין הדרישות החיוניות. לגבי הקרב על לונגסטופ-היל העידו משתתפיו שנשארו בחיים על יעילותן של התקפות-נגד ההן, המהירות והעזות. אנשינו למדו עד מהרה את הלקח כי משכבשו מאחז, שעלה ביוקר, בעמדה הגר-מנית — היתה באה כלפיהם התקפת-נגד מוחצת ורב-תנופה והגרמנים היו משתלטים שוב על עמדתם וכל המלאכה היתה מתחילה מבראשית.

(ג) הגנה מהנבעה ממול.

באם המדרונות הקדמי והאחורי שניהם גם יחד אינם מתאימים לעריכת קרה-הגנה, עדין אפשרי למנוע בעד האויב מלתפוס את הגבעה (או לפחות

מערך-הרכס יתפס בכוח מלא רק בליל או לשם הדיפת ההתקפה. את רובם של הרובאים, אשר אינם נחוצים בשביל ההחזקה של העמדות שבקו הרכס, מחזיקים בעמדות מוגנות במדרון האחורי, ומפעילים אותם בהתקפות-נגד, או ישירות נגד הרכס או מסביב לאגפיה של הגבעה. בשביל לתמוך בהתקפות-נגד כאלה מנחיתים ריכוזי-אש של ארטילריה ומרגמות על אותן העמדות במערך הרכס אשר האויב הצליח להשתלט עליהן.

(ב) הגנת-מדרון-אחורי מוכהקת.

במקרה שקו הרכס, אינו מתאים בתורת עמדת אש, אפשר למקם את קו-ההתנגדות הראשי במדרון האחורי, כאשר "קבוצת-קרב", שעל קו הרכס או על המדרון הקדמי — נותנת את ההבטחה-המקומית. את קבוצות הקרב האלו מספקות המחלקות הנמצאות ברזרבה. יתכן ויתגלה כי מן המועיל לציד קבוצות-קרב אלו באחוז גבוה של נשק אבטומטי (מקלע קל נוסף לקבוצה או אפילו "מכונת יריה קלה" *).

תפקידן הוא לגרום מכסימום אבידות ופיגור לאויב המתקדם, אך יחד עם זאת חייבים הם להמנע מלהסתבך בקרב מהודק מדי, כי ברגע האפשרי האחרון על קבוצות-הקרב לסגת אל מערך הקרב הראשי, או להצמד אל הקרקע בעמדות שהוכנו מראש, המחושבות כתגבורת לתכנית ההגנה. מערך הקרב הראשי, צריך שימוקם באופן שיאפשר מתן

* המונח האמריקאי "מכונת יריה קלה" מתייחס לכלי-זין המכונה מקלע-בינוני, אלא שהוא מציין את הכלים אשר קירורם הוא באמצעות אוויר ולא מים.

לא לצו לשלם מחיר יקר עבור כך) ע"י השימוש במדרון האחורי כשדה-אש לעמדות אשר נקבעו בגבעות הסמוכות. לתכלית זו מטילים אש ארטי-לריה, מרגמות ושל מק"ב ארוכי-טוח על מדרון האחורי, על קו-הרכס, ובאם אפשרי — גם על המדרון הקדמי*. השימוש בגבעות אוגפות להצבת כלי-יריה יאפשר לעתים קרובות מתן אש-לוחכנית אשר תרסק בירי אינפילאדי את הנמצאים באותם השטח חים שמעבר לקו הרכס או סמוך לו, אשר אחרת היו נמצאים מובטחים מפני הפגיעה.

שלושת המצבים הכלליים של ההגנה אשר צוינו לעיל יצריכו כמובן שינויים סיגוליים לאינספור בהתאם למצבים השונים, ולעתים קרובות ניתן יהיה להשתמש בהם כשהם משולבים זה בזה, או גם באורח הגנה אשר נתבסס לכתחילה על המדרון הקדמי. כך, אפשר לערוך את "קו-התנגדות הראשי" במדרון הקדמי, ואלו את הקו הרוחבי להכין במדרון האחורי; או, אפשר למקם את הקו העיקרי במדרון האחורי ולתמוך בו באש מגבעות סמוכות, מערפו ומאגפיו; או שאפשר להשתמש ביחידות שבאגפי המדרון האחורי למהלומות-נגד מסביב לאגפי הגבעה. האש מגבעות אחרות מופעלת בשביל להציג מיד את האויב אשר הצליח להגיע למדרון-אחורי. ושוב: אפשר להשתמש בשילוב זה של הגנה נוסח המדרון האחורי, וזה הקדמי, לפי זמני-היממה, דהיינו: להגן על המדרון הקדמי בשעות החשכה ואלו במשך היום להגן רק על המדרון האחורי בלבד. במקרה זה ינהג אורח הביצוע לפני הנוהג הקבוע: מספר כלים אוטומטיים מוצבים במדרון הקדמי,

* שבמקרה זה, הנו "המדרון האחורי", דהיינו זה שמעבר לקו הרכס — לגבי כלי האש היוזרים.

להכריח את התוקפים לעשות את דרכם אל מעלה הגבעה תוך קרב. חלק גדול של הכוח המגן יהיה מחופר במדרון האחורי כשכלי זינו האבטומטיים מוצבים באופן שיאפשר מתן אש על קו הרכס בו ברגע שהתוקף מגלה עצמו על קו הרקיע. עיקרם של הרגלים, מעמדותיהם במערך-המדרון-האחורי או באגפים, יפעלו במהלומות-נגד מוחצות כלפי התורף — העלול, עת הצליח להגיע עד אל קו הרכס, להיות כבר מזועזע כל שהוא וארגונו משתבש. את התקפות-הנגד עצמן אפשר כמובן לערוך כפי שכבר צוין לעיל, או על פני מעלה הגבעה ופסגתה או מסביב לצדיה של הגבעה בצורת לפיתח-כפולה ("מלקחים"). אך טבעי הוא כי השימוש בכלים אנטי-טנקים, במדרונות אחוריים וברכסי-משנה, מהווה חלק חיוני באורח הגנה זה.

לעולם לא תהיינה שתי חלקות שטח דומות בדיוק אשה לרעותה, ומשום כך הוגבל במתכוון הבאור כאן לבחינותיה הכלליות בלבד של הסוגיה. הנקודות אותן יש לזכור תמיד הן:

1. בארגון עמדות הגנה, או אף לעמידה בפני התקפות-נגד, עשויה לעתים קרובות ההחזקה המת-מדת במדרונות קדמיים לעלות ביוקר ולא להשיג תכליתה.
2. אפשר שיהא כדאי מאד לארגן מערך-מדרון אחורי ולהשלים עם שדות אש קצרים יותר, ולכון את כל ריכוזי האש האפשריים של ארטילריה ומרגמות אל קו הרכס שממול למערך הנ"ל.
3. באם מובטחת תצפית ממקום אחר — הרי לעתים קרובות תהיה ההגנה במדרון אחורי העדיפה. בפרק הראשון בספר משלי נאמר: "ישמע חכם ויוסף לקח ונכון תחבולות יקנה". יתכן ו"בפעם הבאה" נדע לבצע מקצת הנסיון שקנינו.

המטען החלול / סוף מעמוד 38

שזה משתחרר מלחץ הגאזים. השפעות אלו מקטינות במידה ניכרת את יעילות הפגז. במהירות-סיבוב של 200 סיבובים לדקה יורדת יעילות הפגז עד 50%.

ההתפתחות בשדה השימוש הצבאי ב"מטען-החלול" עדין לא נגמרה. אולם, אין ספק שכבר בשלב זה נתון מענה לבעית הכלים הנ"ס. ביחידות הרגלים — ע"י כך שהקנה להם, כנזכר בראשית-המאמר, כושר-ניידות רב יותר, דבר שחשיבותו רבה ביותר בשטחים הררים, פטורלים אלימים, פשיטות וכ"ו. ברם, טרם הגענו למיצוי מלוא האפשרויות הגלומות בו.

במטרה חלק מהרסיסים המהירים, ה"גורים" ע"י המרעום, עובר דרך צינור המותקן בחומר-הנפץ ופוגע ב"מאיץ", הנמצא בחלקו האחורי של הפגז. רסיסים אלו, מפעילים את ה"מאיץ" — ההלזה מפעיל את מטען חומר הנפץ שבפגז. ה"אף" עשוי מחומר בעל התנגדות למעיכה, והוא נמערך בחלקו עוד לפני התחלת הרטנוציה. ע"כ נשמר המטען החלול מזועזע חזק מדי. אורכה-ה"אף" נקבע לפי מידת המרחק, אשר צריך שיפריד ברגע ההתפוצצות בין קצה המטען-החלול לבין גוף-המטרה.

התקלה השניה נגרמת ע"י סיבובו של הפגז. הכוח הנוצר בשעת הסיבוב מקטין את לחץ הגזים הפועל על ציפוי-הפנים וכן מפזר את החומר (הסילון או הקלע) לאחר

המתאכזר

אגרות קוראים

הכוח העברי העליון ההתחלתי נקוק להבהרת המשאלות.
למבין הצעות, להקשת פרכים.

"המתאכזר" נלעף למען מקום להעלות הרהורי
אחישו של קהל הקוראים ואנשי-האגף. אמר המתאכזר
יאלו הקורא הער, החורף למאות הכוח למאלי משימותיו,
להגיה על אנשים אתה לבסוף, לערער על הנחות מקובלות
להיות יוצא להצלות מחשלות ומתקלות.

הרהורים בשאלות בטחוננו

נית יוצרת, כנגד ערכים חמריים — ערכי רוח ומחשבה.
בה.

אכן, עלינו ללמוד, לדעת ולהכיר כל חידוש
טקטי וטכני כדי שנוכל להערים עליהם, לעקוף
אותם, לא להיות אוביקט לכוח מחצץ; לנקוט
דרכי מלחמה שבהן פוקעת יעילותם ולהעתיק עד
כמה שאפשר את המערכה לשטחים שבו האדם, מור-
חו ורוחו, מכריעים את גורלה.

חורגות מכלל זה — יחידות ההגנה המרחבית ו-
הישיבות. הללו יכולת התמרון שלהם מוגבלת ביותר,
תר, העתקת שטח המערכה אינה אפשרית בהתחשב
עם האופי הטריטוריאלי של ההגנה המרחבית ובי-
אוכלוסיה הבלתי לוחמת. אי אפשר בשטח זה כבקודם
להעמיד אל מול מחץ האויב את החלל הריק ולהטיל
את מהצנו במקומות ובדרכים בלתי צפויים ובלתי

מן המושכלות הוא, שחובה עלינו לבחון בכל-עת,
ועתה מכל-שכן — את דרכי מלחמתנו ואת אורח
ארגון-בטחוננו. ולדעתי, אין אנו רשאים לדרוך בשטח
זה בשביל כבוש.

אנסה להעלות כאן איאלו הרהורים בשטח זה.
אין כאן נסיון לפסוק הלכות אלא להעלות מחשבות
המעסיקות רבים בתוכנו ולחפש דרך לפתרון בעיות.
אין ספק, שלא נוכל להבנות מעדיפות-מספרית,
לא בכח-אדם ולא בנשק וציוד. חובה עלינו, איפוא,
לחשוף את אחד הגורמים שבכוחם עמדנו עד כה.

אך, חוששני מאוד שמחשבה בכזו זה אינה קימת
בקרב בעלי הלכה צבאיים שבקרבתנו. להיפך, ישנה
נטיה חזקה לדלוג על נסיון העבר ולהפליג למרחבים
מעורפלים של מודרניזציה צבאית. מודרניזציה זו מן
הדין שנסיר את הצעיף מעליה ונעמוד על טיבה —
העשויה היא לעמוד לנו בימים-מבחן אם לאו.

האם פרושו המעשי, התכליתי של המונח „צבא
מודרני“ לגבינו הנו: צבא המצויד במיטב הציוד
המודרני (מטוסי דחף, שריון חדיש וכר וכר) וב-
כמות העשויה להניח את הדעת? חוששני של-
פחות לגבי הסיפא, התשובה היא שלילית.

היה אומר, כנגד כל חדוש טכני וטקטי בצבאות
העולם והאויב עלינו להעמיד יתרונות משלנו —
„שאינם עולים בדיונים“ — מחשבה צבאית מהפכה-

הכלכלי והמספרי כגון: בעיות תקן היחידות, מימ"ד
דיהן וצידון, אימונים, דרכי תחבורה וכיצד-באלה
בעיות, הצריכות ליבון ועיבוד מדויק.
מ א י ר בן מ א י ר — (בת-שלמה)

מחבואים בנוסח המדויק של הבורים מלפני חמשים שנה.
עצם הגורם של הגנה-מרחבית-צמודה, אשר בעל הרשימה
מודה בו, מחייב גם את כוחות-המגן האחרים, הניידים,
אשר למדינה; והחל משלב מסוים הוא עלול לגזור עליהם
משימות-מידה קשות, שלא תמיד לפתרון על-ידי תח-
בולת-תמרון-היעילות בלבד. — ה מ ע ' .

מסורת והוי לחיל הרגלים

לטפח את ההוי החיילי, הנערץ לרוב בעלילות היחידה.
צאו וחשבו עד-מה מרוממת יכולה להיות רוח-הגי-
סות של אותו גדוד עתיר תהילות-קרב שנחכנה בשם
„הבוקעים“. דיו שם זה שיהיה גורם בהוי של חיילי
אותו גדוד.

אכן, מצערת עד-מאד העובדה שלחיל-הרגלים, זו
„הזרוע המבצעת את רובה של מלאכת הקרב —
ובצפורניה ממש“, — מקדישים לדאבון-לב, פחות
מדי תשומת-לב ומחשבה כיצד להאיר את אפרוריות
חיי-היומיום שלו. מכל-שכן, שעה שרוח-גייסות רמה
היא — כידוע — תנאי הכרחי להצלחה בקרב.

מקובלים. — כאן יש, איפוא, להלחם באויב באמצעיו
ולהגיע לעדיפות. אם נקבל דרך מחשבה זו נצטרך
ממילא ליחד מחשבה גם ליתר כלל הבעיות הצבא-
יות, הנובעות הן מהגנה זו והן ממצבנו הגיאופוליטי,

ברשימתו של מ.ב.מ. כלולות כמה מחשבות נאות. אך
אינו נראה בה זג שר למעבר ממישאלות כלליות אל
החייב להעשות בתחומו של האפשרי.

במיוחד יצוין, כי שטחה של מדינתנו (ו א י נ גורם
זה חל על ההגנה המרחבית בלבד) שונה מעיקרו, במימדיו
ובטחונה, ממרחביה החריבים-למחצה של אפריקה-הדרומית,
למשל. אין, איפוא, לערוך על-פניו העתקה של מלחמת-

ערב אחד, רבים יושבים דוממים ליד מקלט הרדיו.
ומקשיבים לתכנית „קול ישראל לחייל“, — והנה ניר-
גש למקרופון, לקול תשואות רמות, מפקד אחד הגדוד
דים המפורסמים ונשא דברו. אכן, רבים הם ששמעו
את שמעו ואף קראו על-אודות האחריות שנטל לא
אחת על שכמו, על-אודות מיבצעיו שביצע בכושר-
קרבי רב ועל דרך „ראשון-לקרב ואחרון-לנסיגה“.
מג"ד זה סיים דבריו בקריאה נרגשת: הבו מסורת
ההוי לחיל הרגלים!

יורשה לי לשתף עצמי בקריאה זו עם אותו
מג"ד, — שלא אחת צעד בדרכי-קרב, בראש פלוגת
זהוד אשר לו, ורוחו מאצילה על פקודיו ומצעדיהם
קדימה.

המסורת הצבאית נעוצה, למעשה, בהיסטוריה
הצבאית, המשולבת כמובן בהיסטוריה-הכללית של
אותה-אומה. בזה כהרי זה — משוורים זכרונות-עבר,
שחוגגים אותם בתאריכים מסוימים. אכן, מסורת-צב-
אית כמה כגאותה של יחידה וכרוחה-המרוממה,
המלוות אותה בצאתה אלי-קרב. אך יש ולעתים קשה
לשלב מסורת כללית, צבאית-לאומית מעין-זה, למס-
גרת קיומו וצרכיו של חיל מסוים, והאמור כאן חל
במיוחד על חיל הרגלים. חיל זה, שחייה-היום-שלו הם
אפורים, בין בשעה שהוא שרוי במשלטים ובין בקסר-
קטינים למיניהם, — יש לשקוד רבות כדי להאיר את
אפרוריות-חיייו בשאר-רוח ובצינוני-הג שהם בנותן
טעם. חובה היא והכרח הוא שיש למלאם ולעשותם.

יש לשקוד על יצירת מסורת-הג של ליל-שבת, יש
לתת צביון צבאי לחגים למיניהם, כל-שכן לחג החגור
כה, למשל, שהוא בעל תוכן צבאי מובהק. כן יש

דאגה זו צריכה להיות דאגת-הכל — דאגת הפי-
קוד לכל דרגיה, דאגת שירות-התרבות, שלכך נועד
ובכך כה המעיט לעשות... דאגת כל חבר אנשי-הצבא.
עם יציאת כל ל ל הדפוסים של חיי הצבא — אל

תביעתו של בעל-הרשימה — תביעה מוצדקת, ודאי —
למתן יתר תוכן-רוחני, במחשבה ובהרגשה, לחיי יחידות-
הרגלים, לא כוונה — כפי שנוסחה — למצות את הענין
והצורך. כל אשר נאמר בה עשוי לחול במידה שנה על כל
יחידה או חיל שבצבא; ואין כאן הדגשה מיוחדת של צורכי
חיל-הרגלים, אלא — אולי — במידה שהגשמת הדברים
המבוקשים תהא כרוכה בקושי מיוחד בתנאי הפיזור של
יחידות-המשנה, הוי במשלטים וכו', אך, כגון אלה מצוי
גם בחילות אחרים. ברם, יש ויש מקום לתביעה ברוח

ייעדרו דפוסי המסורת וההוי. האחראי השקוד על
יציאת כלל-הדפוסים — חייב ליתן את דעתו גם
על כך.

גבי

ה כ ו ת ר ת של הרשימה: „מסורת והוי לחיל-הרג-
לים“ — יש צורך לספח את הכרתו העצמית כחיל, גאותו
על התפקיד שיועד לו במסגרת-הצבא, הוי נפשי
של יחידות הידועות, כי אנשיהן נוטלים על עצמם את
המורכבת והקשה שבמשימות, המחייבת התמחות מוב-
הקת — בקיצור: את ההרגשה המתמדת, כי כאן יסוד
של הצבא כולו. אך דבר זה תלוי, כמובן, לא רק בשירות-
התרבות, אלא גם (ובראש-זראשונה!) בפיקוד היחיד-
ותי עצמו — המע.

לתרגולת הקרב

שהיא אחת הפקודות הנתינות בתרגולת, עלולה ליצור
בחניך אי-בטחון בנתינת פקודות-בקרת-אש נכונות.
כפי שלמדן בשלב מוקדם יותר, שכן, חניך שלא תיר-
גל עת-רבה פקודות בקרה נכונות, לומד בשלב זה
פקודות שאינן בנות-שימוש בתנאים מציאותיים
ואשר בהכרח עלולות הן להביא לתוצאות קשות במתן
פקודות-בקרה בעת פעולה (הדברים אמורים באימון
מפקדים בלבד). מן הדין, איפוא, לשלב בתרגולת-
הקרב את פקודות-הבקרה כהילכתן; עלי-ידי-כן תש-
מש תרגולת-הקרב גם בבחינת תירגול ושינון נוסף
של פקודות-בקרת-האש, שנלמדו בשלב קודם, —
ותועלתה של התרגולת תגדל.

בשלב מסוים של תרגולת-הקרב מגיעים אנו לנ-
קודה, שבה על הכיתה להשתער „ולהשמיד את
האויב“. כל מדריך נוכח לדעת, שבשעת השתערות
זו, נוטים החניכים להצטופף, לעלות אחד על השני,
בעטיו של דגלון אדום, המסמן את האויב כאילו היה
משופד בנקודה אחת בשטח. ענין זה ניתן לפתור על-
נקלה בשעת הכנת מגרש-התרגולת. קביעת מספר
דגלונים בתחום 10—5 מ' (לגבי מוצב-אויב, שכיתה
תשתער עליו) תרגיל את החניכים לפיזור בהשתערות
ולאורח-לחימה נאות יותר על היעד — בעת האימון
והפעולה-ממש, כאחד.

הדבר היה מקנה יתר מציאותיות לסכמה. שכן —
בידוע — מוצב אויב אינו מרוכז בנקודה גיאומטרית
אחת.

יורשה לי לציין בזאת מספר בעיות, שנתעוררו
לגבי תרגולת הקרב בעת שהותי כחניך בביה"ס ל-
קציני חי"ר.

נהוג בכל צבאות העולם, שבין מלחמה למלחמה
חורים ובוחנים נתונים שונים, בחינת לקח הקרבות
ונסיונם המאלף. אחד את הדיבור על תרגולת-הקרב.
בחינת תרגולת-הקרב, הנהוגה בשיטות האימון
שלנו, חוכיח שתרגולת זו, שהועתקה מהצבא הבריטי
(על ליקוייה המרובים), אינה עונה על כל צרכינו.
החניך המגיע לשלב המתקדם באימון-הכיתה ושר-
טרם הספיק לתרגל דיו את פקודות-בקרת-האש,
מקבל תמונה בלתי-ברורה בהגיעו לשלב תרגולת
הקרב. כבר בתחילת האימון של תרגולת-הכיתה, נוכח
החניך שפקודות הבקרה שלומדו בשלב מוקדם יותר,
אינן מופיעות כפי שלמדן. לדוגמה: „האויב — 300
— הדגל. פתחו באש בראותכם מטרה.“ פקודה זו,

על האיסטרטגיה של הגישה הבילתי-ישירה

תהות זו היו לה גם סבות נוספות, כגון — רצון להתיש את רוח האויב וכוחו, אך אין זה מאפיל על הרצון שהאויב ירבה במספרו באזור ה (מערכה).

חושבני, שדוגמה זאת צרכה לסייג במקצת את נוסחתו של לידל הארט, הקובע, שתמיד כדאי להכות בנקודות התורפה. בתנאים מסוימים — למשל: כשהצד האחד המשופע ברזרבות כח אדם, מנהל מלחמת השמדה נגד הצד השני שאינו משופע בכח אדם — כדאי להלום דוקא בנקודה החזקה. לפיכך, סבוריני שנוסחתו של לידל הארט טעונה תיקון וראוי היה לכתוב:

... כדאי לרוב, בשים לב למטרה ולתנאים, להתרכז תחילה נגד החזק.

ש. ש.

לאות גיזרה, שהיה צמוד למאבקי-העמדות העירוני ב-סטלינגרד גופה, אלא אל הצלעות, הארוכות ודלילות-הגייסות, שמשני עברי הבליטה, שאמנם נפרצו במהלומות מרוכזות. בחלק של "קיר-צלע" אלו היו הגייסות הנתקפים — דיביזיות מהצבאות-הגנרלים (הסטליטים). עצם זמנה של התקפת-הנגד נקבע, בראש וראשונה, ע"י קצב צבירת התגבורות הסוביטיות; וכוח-האופי שגילתה המפקדה התבטא, מעל-לכל, בתקיפות ההחלטה שלא לפתוח בהתקפת-הנגד, בטרם רוכזו לכך הכוחות המספיקים להבטחה ההצלחה. — המער.

הפריצה למחנה עתלית

ביחידת-משמר-המחנה, ואילו הסמל — כך מספר מפקד-החוליה-המוחדרת (עיין עמ' 21) — "הידיעות שהיו בידי עלי, אמרו שיש להזהר מלשתף אותו בפעולת ההכנה". אעפ"כ — מציין להלן אותו מפקד — בלחץ אקדחים ואפקטים פסיכולוגיים אחרים נענה הסמל לתביעתו של אותו מפקד.

יש להצטער מאד שמפקד-החוליה-המוחדרת נכשל בחוסר אינפורמציה נכונה והמשיך להכשיל בו את הרבים. שכן, אותו סמל וכמותו עוד כמה וכמה שוטרים, יהודים (ולא רק השנים, שצוינו ע"י מפקד-החוליה-המוחדרת) היו כולם חברי "ההגנה". צר

בענין רב קראתי את מאמרו של אלוף/מ חיים הרצוג — על "איסטרטגיה — הגישה הבילתי ישירה במלחמת ישראל", ובו — בעמ' 57 — צוטט רעיונו של לידל הארט, לאמור: "בקרב נגד יותר ממדינה אחת או צבא אחד כדאי תמיד להתרכז תחילה נגד השותף החלש במקום לנסות להכריע את החזק מתוך המחשבה שע"כ יפלו גם כל היתר".

דומה, שרעיון זה לא תמיד עומד במבחן-הבקורת. דוגמה לכך יכולה לשמש מערכת סטלינגרד במלחמת העולם השנייה. הצבא האדום לא זו בלבד שלא היסס להכות בנקודות החזק של הצבא הגרמני, אלא שגם מתוך כונה תחילה נשתהה זמן מה בהנחת מהלומה זו, על מנת שירבה הכח הגרמני באזור ויוכל "להכות יותר זבובים על טפת הדבש" (אמנם הש-

* עיין "מערכות" ס"ג-ס"ד: "בשביל מחשבה צבאית".

מבלי להיכנס לעצם השאלה אם כדאי לסייג, מבחינה זו או אחרת, את הגדרתו המצוטטת של לידל הארט — יש לציין, כי ש. ש. נכשל באי-התמצאות חמורה לגבי מסיבות התקפת-הנגד הסוביטית ליד סטלינגרד, משמעותה ולקחה. התקפת-הנגד נערכה כלפי החלק החלש של החזית הגרמנית — דהיינו, נגד הבלית-העמוקה, אשר הינה אותה הטריז הגרמני, שננעץ לעבר סטלינגרד. צורתה של בליטה זו קבעה את חולשתה הגיאוגרפית-האופרטיבית, משהפכו קווי-החזית בדרום-מזרח רוסיה למעוצבים פלשון. התקפת-הנגד כוונה לא אל ריכוזי-הכוח הגרמני העיקרי ש-

כאחד השוטרים היהודים במחנה-עתלית, רצוני להטעים בזה מספר עובדות בענין הפריצה למחנה-עתלית, שעליה עמדה בחוברת האחרונה ("מערכות" ס"ה, כסלו תש"א). שכן, דומה שהיינו גורם חשוב פייכמה מן המרומז בסיפורו של מפקד-החוליה-ב-מחנה, וכן, לצערי, נתפס מפקד זה לטעות חמורה בדבר מהימנותו של סמל המשטרה היהודי.

מפקד החוליה-המוחדרת למחנה מציין שנים מ-בין השוטרים היהודים כמהימנים: "האחד המקשר בין מוסדות הכוכנות והמעפילים והשני (הוא ה-ח"מ — י. ר.) היה קורפורל-משטרה יהודי ששירת

ביותר, ש"ההגנה" לא ידעה מי מאנשיה נמצא בשירות המשטרה במחנה-עתלית ורק 24 ש' לפני הפעולה החלו בתקירה-ודרישה מי ומי נאמן וממי יש להזהר. אין ספק שנגרם ע"י כך עול מצער לחברי-ההגנה נאמן, וכן גם לחברים אחרים, ששרתו כשוטרים יהודים במחנה-עתלית, בתנאים קשים ומעיקים. כידוע נדחתה הפעולה מהתאריך שנקבע מראש ל-24 שעות. אותה-שעה נתכנונו לבצעה, מבלי שאיש מאנשי המשטרה היהודים ידע על-כך. לדעתי, על-ולא היתה הפעולה להפשל. — מחנה-עתלית היה מוקף כידוע משלשה צדדים; במרחק של מאות-מטרים, מחנות-צבא. כשני ק"מ מהמחנה היה בסיס משטרה. במחנה עצמו היו כ-20 שוטרים בריטים וכ-50 ארצישראלים, שמרביתם ערביים. היה קשר טלפוני ישיר בין משטרת המחנה ומשטרת חיפה וקשר-טלפוני מיוחד עם הצבא למקרים מיוחדים. השמירה בלילה היתה בידי 18 שוטרים שעליהם היה ממונה קורפורל, שנמצא בחדר-המשמר כשהוא חמוש אקדה. היתה פקודה מפורשת ותקיפה: כל הקרב לתחום-המחנה ואינו מצוית לפקודה, "עמד!" — וזה עצמך! — יירה! אין-ספק שהיו מבחינים בהתקרבות הפורצים למחנה (השטח סביב המחנה היה מואר כהלכה). עם התפתחות קרב-יריות בין הפורצים

תשובה:

1. הנכון הוא, שמפקד החוליה-המוחדרת, מיד עם כניסתו למחנה (ראה עמ' 17), התקשר עם שני אנשים, שצוינו לו כמהימנים (האחד מהם היה, כפי הנראה, י. ר.), לפי דבריו (הוא), משמע: מלכתחילה לא נתכנונו לבצע את הפעולה בלי להתקשר עם השוטרים.
2. הידיעות על אי מהימנותו של סמל המשטרה נמסרו למפקד-החוליה-המוחדרת ע"י השוטרים המהימנים שבמחנה.

ושומרי-המחנה, היה נזעק הצבא הרב שבסביבה ואחרית הפעולה — מי ישרונה.

אך, משנודחתה הפעולה ל-24 שעות — הוזמנו למפקד-החוליה-המוחדרת ונמסר לנו על הפעולה. ואז — קבלנו על עצמנו לחבל בנוקרי-הבריחים של הרובים, כדי להבטיח, שלא תשמע כל יריה. ביקשתי רק מאותו מפקד, שבדיעבד — ילקחו הרובים ע"י אנשי-ההגנה כדי שלא יתברר לבריטים משום-מה לא הצליחו לירות בהם ולא יתגלה על-ידי-כך מיהו האחראי לדבר. אינני יודע, מדוע הושאר רובים, דבר שעשוי היה לגרום לצרות צרורות וחמורות לקומץ השוטרים היהודים ומפקדיהם שבמחנה.

מכל-מקום, כשבא למחרת בבוקר המומחה-לנשק ובדק את הרובים — כבר סודר הכל על הצד-היותר טוב ולא כאן המקום לפרט כיצד סודר. נלקחתי ועמ' דתי בחקירות ממושכות ע"י הבולשת הבריטית — ולא נודעה להם הסיבה: מה פשר "נאלמו" הרובים ולא יכלו לירות אף יריה אחת.

סבורני, איפוא, שראוי היה לציין ביתר הדגשה ופירוט את חלקנו במבצע של שחרור-המעפילים ממחנה-עתלית.

י. רובינסקי (חיפה)

3. מפקד החוליה עצמו טוען שהודאג מאוד, שמא הפריצה-בשקט תכשל והזקיפים יפתחו באש (עמ' 20 טור ב' למעלה).

4. למרבה-הצער, גילו אנשי-משטרה מסוימים הססנות רבה לגבי התביעה לשתף פעולה במיבצע שחרור-המעפילים.

5. עם זאת, היה לעז-ררב אחד מאנשי ההתישבות-העובדת ששרת במקום כקורפורל-שוטרים והוא שסייע בשבירת הנוקרים. ואכן, אין ספק שפעולה זו היתה רבת ערך. ש. ג.